

Feiz ha Breiz

Kelaouenn vizek gant skeudennou

SAVET EO A VARO DA VEO ! ALLELUIA †

EBREL 1932

Feiz ha Breiz

Kelaouenn viziek gant skeudennou
Renet gant Y.-V. PERROT

Koumanachon diouz ar bloaz - Breiz.	13 ltr	Embanon diouz ar bloaz : 1/4 pajenn	150 ltr
Frans ha broioù stag outi	15 ltr	1/2 bajenn	275 ltr
Evid ar re a vo a diavé bre	20 ltr	1 bajenn	500 ltr

Pa gemerer da nebeuta pemp Feiz ha Breiz diouz ar bloaz, pep niserenn a deu da 10 ltr hepken

Evid ar c'houmanachou koulz hag evit an embannou skriva da :

M. Fr. GEORGELIN, administrateur, 4, rue du Château - BREST
C./C Rennes 44-40

Kemennadurez d'hor c'houmananterien. — War golo an daouzekvet Feiz ha Breiz a en em gavo gant hor c'houmananterien, o fedimp, hiviziken, da baea, o unan, raktal, d'an A. Georgelin, 4, rue du Château, Brest. C. C. 44.40 Rennes, ha neuze n'o devezo nemed dek gweinek vizou evit degas d'eomp o arc'hant, e lec'h eur skoed, ma rankomp karga ar post da vont da c'houlenn o arc'hant outo beteg an ti.

Pemzek dez goude ar gemennadurez-ze, ma ne vez deuet netra d'eomp, e kasimp, dre ar post, ar paper da baea.

TAOLENN AR MIZ

Dansou-noz, dansou-sul, Poent e oa ! gant Y. U.	133
Nevez-Amzer, gant J. L'HELGOUAC'H.	138
Aziliz ha Perig en o c'hêr nevez, gant TINTIN ANNA	140
Klemvanou, gant TINTIN ANNA.	143
Penaos e veze hanvet maer Brest er XVII ^e kanvet, gant ERWAN BERTHOU.	145
Pask, gant Herri Caouissin	148
Promesa Erwan Garadeg, gant Herri Caouissin	155
Feiz ha Breiz ar vugale	165
Leor an Aotrou Gwilhou.	173
Divinadennou	174

DA BIOUS KAS AR SKRIDOU ?

Ar re a venn skriva pe embann eun dra bennak e Feiz ha Breiz a zo pedet da gas o skridoù d'an Aotrou PERROT, Renet « Feiz ha Breiz » Scrignac (Finistère)

La Bretagne à Dublin

Avec l'approbation des évêques de Bretagne, un comité constitué sur l'initiative du *Bleun-Brug* et présidé par M. le chanoine Pérennès, de Quimper, organise un pèlerinage des Bretons au Congrès Eucharistique qui doit se tenir à Dublin, du 23 au 26 juin 1932. Son Excellence Monseigneur Tréhiou a très justement exprimé, dans sa réponse aux vœux du clergé, à l'occasion du Nouvel An, pourquoi la Bretagne se devait d'être représentée là-bas. Il faut espérer que beaucoup de Bretons « rendront leur visite » aux Saints d'Irlande.

Le projet prévoit le départ d'un port de la Manche ou de Brest le 20 Juin, et le retour le 1er Juillet. Avant et après le congrès, visite aux localités d'Irlande et du pays de Galles les plus chères au souvenir des Bretons. Prix approximatif: moins de 2.000 francs tous frais compris, voyages et hospitalisation.

Des pourparlers sont en bonne voie avec une Compagnie maritime. Avant un engagement définitif, le comité veut être assuré d'un minimum de 200 passagers. Plusieurs sont déjà inscrits. Ceux qui ont l'intention de se joindre au pèlerinage sont priés de donner sans tarder une adhésion de principe.

Pour le diocèse de Vannes, s'adresser soit à M. Coëtmeur, directeur au Grand Séminaire, — soit à M. Le Nestour, Belle-Vue du Polygone, Plœmeur — soit à M. Loeiz Herriou, Ker-neuê, Saint-Caradec, Hennebont.

Pour le diocèse de Quimper, s'adresser soit à M. le chanoine Pérennès, aumônier de l'hospice, Quimper, — soit à M. Marc Le Berr, secrétaire général du *Bleun Brug*, 6, rue du Château, Pont-l'Abbé.

Pour le diocèse de St-Brieuc, s'adresser soit à M. Le Moal, directeur de « Breiz », à Coadout, par Guingamp, soit à M. Leguistin, Guingamp.

Keriltud

11, Rue Algésiras, Brest.

Ma fell d'eoc'h harpa ar brezoneg prenit e Keriltud, ho leor'ou, ho paperioù, ho priachou Kemper.

Kaout a raer en ti-ze ivez dilhad breizek a-vreman, gwiskamanchou a-bez evit paotred ha merc'hed bihan. brochennet gant gloan ar vro, broderez keltiek gant neud seiz warno, savet ha graet e ti J.-M. Choleau, e Vitre. N'oufed ket kaout traou kaeroc'h da wiska bugale.

Pa n'hellit ket mont betek an ti skrivit da *Mlle Pauline Torcol*, 11, rue Algésiras, Brest.

An A. MOAL, Tad Emgleo Sant Iltud, a zo o paouez kas kemennadurez, e miz meurz diveza, da gement hini a zo en Emgleo emma stag an traou ganti da vont war well; gwella-ze pa c'heller rei meuleudi, d'ar re a zo e penn ar stal.

LES COSTUMES BRETONS MODERNES

Éllets, pullovers, vestes, ensembles pour garçonnets, dames, fillette
TRICOTÉS EN LAINE DE BRETAGNE brodés sole (motifs celtiques)

Créés et déposés par la Maison

CHOLEAU, DE VITRÉ

SONT EN VENTE A :

QUIMPER, chez LE BOZEC, 10, Avenue de la Gare — RENNES, "TI BREIZ", 4, rue Hoche

S'ADRESSER AUSSI A : BREST, Mademoiselle CRÉACH, 93, rue de Siam

CHATEAULIN, café RIOU, 13, Grand'rus, le premier jeudi du mois. — PONT-CROIX, restaurant POUFON, le troisième jeudi du mois.

Dépôtaires demandés en chaque ville — GROS : CHOLEAU, VITRÉ (I.-et-V.)

Recherchez-vous
le CAFE à PRIMES ?
achetez
le Café du Jour
il vous plaira.
le sac de 250 grammes : 5,75
AVEC UN BON-PRIME
Vente exclusive dans toutes les succursales de l'ECO

Feiz ha Breiz

Dansou - noz

Dansou - sul

Poent e oa !

Setu aze penaos eo bet digemeret, dre holl, er miz tremen, gant an dud fur ha poellek kemennadurez an aotrou 'n eskob diwarbenn an dans. « Poent oa lakat harz d'an dizurziou! »

Eur vaouez hag a zo en he zi kirri-dre-dan da fermi hag a vez a-wechou hec'h unan o kas tud, a zisklerie da berson he farrez : « Gwelet am eus va-unan petra a dremen etouez tud yaouank aet da bourmen a-bell. Klevet em eus petra a lavaront, petra a ganont. Ma ouesfe an tadou hag ar mammou, e vijent spontet, da vihana ar re o deus c'hoaz eun tammig koustians. Biken n'am bije kredet pegen izel eo kouezet lod eus an dud yaouank! »

An aotrou 'n eskob en deus klevet ive petra a vez graet en e eskopti, hag o veza m'eo tad an eneou, m'en deus da ziskouez d'an dud fiziet ennan e pelec'h eman an hent mat, e pelec'h eman an hent fall, en deus savet e vouez da goundaoni an dizurziou.

I. — AR RE A ZALC'H SALIOU-DANS.

Lavaret a ra e tleer kemeret evit pec'herien touet ar re a zalc'h saliou-dans evit boda an dud da zal, en noz,

ha war be digarez. Rak o micher eo ober an droug, lakat an dud e riskl d'ober pec'hejou ha pec'hejou bras. Ne dleer ket rei d'ezo sakramanchou an Iliz, ha ma varvont hep beza diskouezet keuz ha roet o ger da ziskleria ne c'houzanvint mui an dansou fall, ne vezo ket gelllet ober ganto eun anterramant kristen.

O bugale, o chom er memes ti ganto, n'hellint ket kaout an enoriou a vez roet d'ar re all evit ar badiziantou, eureujou, sakramanchou.

Met, a lavaro lod, ret eo gounit ar bara. Ar re a-zalc'h saliou-dans a ra eur vicher hag a ro d'ezo peadra da veva. Ma sarront, setu i taolet war an douar noaz. Penaos e c'hellint kaout peadra evito hag evit o bugale ?

E nep lec'h, biskoaz, n'eus bet aotre d'ober an droug evit gounit arc'hant. Koll tud, koll eneo, lakat an dud yaouank d'ober pec'hejou mezus, a zo eur vicher fall, difennet, hag an hini en deus kemeret eun hevelep micher a dle he dilezel, hag an abreta ar gwella.

II. — AN DANSERIEN HAG AN DANSEREZED.

An danserien hag an danserezed a en em laka e riskl d'ober pec'hejou ha dre o skouer e tougont re all d'ober eveldo. Bez emaint eta e stad fall, eur stad ne zere ket ouz kristenien, ha m'en em blijont er stadze, n'eo ket graet evito sakramanchou an Iliz. An traou santel da dud santel.

Ar re a zo o lakat an dud da zansal gant eun akordeon pe eur benveg all da vuzikat a zo da damall kement hag an danserien. An dourn a roont da skigna an droug. Evito ken nebeut ar zakramanchou n'int ket graet.

Met neuze 'ta an aotrou 'n eskob a zo o klask kas pell diouz ar vro pep plijadur? Ma ne c'heller mui dansal, e vezo gwall denval ar vuhez. Tud yaouank ha ne ouzont mui na dansal na kana n'e ket tud yaouank int. Pa vezint koz, e chomint fur ha sioul. Met,

epad m'eo tomm ar gwad en o izili, ra vezint lezet da fringal ha da c'hoari.

An aotrou 'n eskob a oar pell zo petra eo tud, petra eo tud en oad, petra eo tud yaouank. Anaout a ra e vro Breiz-Izel, ha gwelet en deus meur a eured. Abell zo e vez danset e Breiz d'ar frikoioù. Kerkent ha ma teue ar priejou nevez eus an iliz, edo ar c'hiz da zansal war ar blasenn. Ar re goz a zanse, ar re yaouank a zanse, m'oa eun dudi. Da c'houde e veze debret lein, hag e veze danset adarre, hag an deiz a dre-mene laouen. An dansou a oa koant, dereat, hag ar plijadureziou a oa onest. Pa zigoueze an noz, an dud a gemere hent ar ger, ha setu echu an dervez.

An aotrou 'n eskob a ro aotre da zansal en deiz pa vez eureujou, hirio evel gwechall. Gwelloc'h eo dansal er maez, emezan, pa c'heller, eget e saliou. Hag a zo gwir, ha yac'husoc'h eo ive. Dansal dansou dereat, onest, dirag an holl, kana kanaouennou onest, a ra plijadur da glevet hag a laka an danserien da vont en dro, netra da lavaret. Grit evelse, ha ne glevot rebech ebet.

Met an dansou-noz, goude ma vezer bet e-pad an deiz o tebri hag oc'h eva, gant kanaouennou divalo, dansou a c'hiz nevez deuet eus Paris pe eus an Afrik digant an dud gouez, dansou hag a gendalc'h betek div eur, teir eur goude hanter-noz hag a-wechou beteg ar mintin, piou a c'hellfe rei d'ezo meuleudi ha lavaret e c'heller o darempredi hep riskl bras evit an ene? Ha goude ma vez echu an dans, petra a ra an danserien ha danserezed etre ar zal-dans hag o c'hear?

An tadou hag ar mammou a lez o bugale da vont evelse d'ar saliou-dans e-pad an noz, ne garont ket o bugale, hag eun deiz pe zeiz o devezo da geuzi ha da lenva.

An dansou, dreizo o-unan, n'int ket fall. Evel ar c'hoarioù all, mar dint dereat, e reont vad d'ar c'horf,

e lakont ar gwad da labourat en izili : Koant int da welet, pa vez tud hag a oar dansal.

Met perak ne vije ket gwelet dansou gant gwazed hepken pe gant merc'hed hepken? Perak e vez atao mesket ar gwazed hag ar merc'hed en dansou? Eno eman an dalc'h. Ma vije an holl onest, gouest d'en em c'houarn, da harpa ouz o zechou fall, e vije direbech an dansou. Met, ma teuer d'an dansou gant c'hoantegeziou direiz, hag e teuer, ma ne glasker nemet digeri hent ha rei o gwalc'h d'ezo, ma weler dirag an daoulagad gwiskamanchou amzere, ma klever kanaouennou direiz, penaos ne vije ket a riskl er saliou-dans? A-walc'h eo kaout en eur zal-dars eun nebeut lamponed fall, evit ober droug bras da gement hini a zo diredet. Penaos chom glan a galon e kreiz eur mor a hudurnez? Pep tra en dansou a zo graet evit entana ar c'hoantegeziou fall, hag ar re a zo atao o klask tro da zansal a ziskouez a-walc'h petra int: pennou skanv, tud yaouank kollet.

Pa grog en dud klenved an dansal, ez a fall an traou en eur vro. Mikael an Nobletz, an Tad Maner, o deus bet poan o tont a-benn eus an dansou, hag an danserien ha danserezed eo a veze e pep lec'h oc'h enebi outo, o tistrei an dud diouto. Person Ars, pa zigouezas en e barrez, a gavas enni gizioù fall ive : ar saliou-dans hag an ostaleriou a veze leun a dud enno da zul, ha da heul ar gizioù-ze e teue kalz dizurziou er barrez. Hag e labouras dioc'h tu da derri ar gizioù-ze. Ret e oa evit trei e barresioniz ouz Doue.

Pa gomzomp eus Person Ars, lakomp aman ar pez a lavare en eur brezegenn diwarbenn an dansou : « Sant Fransez a Zal, emezan, a zisklerie eo an dansou henvel ouz ar c'hebell-touseg : ar re wella ne dalvezont nefra. »... Ar mammou a lavar a-walc'h : « Teurel evez a ran war va merc'h! » Teurel evez a reont war an dilhad kaer ; n'int ket, avat, evit

teurel evez war ar c'halonou... Ar re a laka dansal en o zi a gemer war o diousoaz eur gwall zamm da vont dirak Doue. Da respont o devezo evit kement droug a dremen er zal-dans, evit ar zoi jezonou fall, ar wall-gomzou, ar warizi, ar gasoni, an hoñ bec'hejou. Ha ma oufent mat petra eo berved Doue, biken ne lakafent dansal. »

III. — AR C'HIRRI-DRE-DAN.

Caspenn an dansou-sul hag an dansou-noz ez eus eun dra all hag a zo kondaonet kalet gand an Aotrou 'n Eskob hag eo ar redadennoù a ra breman ar yaouankiz, war an distera digarez, hag e vezont gwelet o vont, heb o c'herent, paotred ha merc'hed, gand antoiou a fermont hag o c'has e berr-amzer, pell diouz ar gêr : Redadennoù evelse a zo da veza diarbennet.

Poent oa. Ya, poent oa en em lakat gant ar yaouankizou d'o distrei diouz ar gizioù diskiant hag an dizurziou mezus. An dud yaouank ne dleont ket en em rei d'an droug, d'ar pec'hed, met en em zerc'hel glan, direbech. Ma trenfenont mat, dereat, santel, amzer o yaouankiz, neuze, met neuze hepken, e vezo enno danvez tadou ha mammou a familh a raio enor d'o bro ha d'an Iliz.

Y. U.

NEVEZ-AMZER

En e garr alaouret d'an nenv an heol a bign,
A hep tu, hep konta, bannou klouar a skign;
E doug ebrel ha mae, hirroc'h eo e vale
Hag en oabl pelloc'h e zale.

An douar, bet keit all seizet dindan ar skorn,
A zihun prim, evel dre allazig eun dorn,
Hag an nevez-amzer, d'an daoulamm deut en dro,
A skuilh buhez ha c'hoarz er vro.

Al laboused laouen, savet araog an deiz,
A-douez an deliou gleb d'an dud a daol o geiz;
Hag ar zoniou a gouez euz o begou melenn
Euz peb skourr a ra eun delenn.

Dillo evel eur c'had ha skanv evel eun aer,
Ar waz el leton fresk a zans he dansou kaer;
Hag, henchet gant e vamm, du-man du-hont, eun oan
En dour-red a walc'h e benn gloan.

Ar maeziou, dec'h noaz-pilh, o deus kavet o bleun,
Diskennet int er yeot, nijet int war ar c'hleun;
Hag ar gwenan warno, mevzet net gant o c'houez,
En eur voudal, bemdez a gouez.

Digoret o c'hostez gant dent lemm an oged,
An douarou nevez en er a daol roged;
Hag an ed du, warnan tennet eur meli golo,
A vleunio abenn gwengolo.

Chadennet pell en ti gant an oad pe ar remm,
An tad koz a vale, laouen breman e zremm;
Ha dezan e seblant, en e wazied fall
E red an nerz en doa gwechall

Tremen a ray ivez da c'hoanv kriz, o va breur,
Da boan ha da zaelou a dec'ho kuit d'o eur;
Ha Doue gant e joa da galon a leunio,
D'an nevez-amzer e vleunio,

E vleunio du-ze pell, en eur Vro hep he far,
En tu all d'an heol aour ha d'ar stered a bar
El lec'h-ze an dudi morse ne ehano...
Ar baradoz eo e hano.

J. L'HELGOUAC'H, O. M. I.
Sant-Brieg, 11-3-32.

Hent ar Groaz

War *Feiz ha Breiz* ar miz diweza, p. 91, hon eus komzet eus an induljansou kaer a c'houezer oc'h ober hent ar groaz, met o lavaret eo 20 *pater*, 20 *ave* hag 20 *Gloria Patri* da lavaret evit gounit an induljansou-ze hon eus faziet, eun tamm, rak ar re a ra hent ar groaz en iliz, n'eo ket ret d'ezo, ma keront, lavaret pedenn ebet; n'eus neved ar re a ra hent ar groaz, er maez eus an iliz, en o c'her, pe e lec'h all, war eur groaz hag a zo bet staget outi induljansou hent ar groaz, hag e vefe ret d'ezo lavaret 20 *pater*, 20 *Ave* hag 20 *Gloria Patri*.

Ha p'eo gwir eo ken aes ha ma 'z eo gounit eun induljans plenier oc'h ober hent ar groaz, eo dleet e kreskfe ivez niver ar gristenien a glask heulia roudou benniget Hor Zalver war hent glac'harus ar C'halvar.

Aziliz ha Perig en o c'hêr nevez

Setu Aziliz mestrez ha rouanez, en he c'hêr nevez; ma lavarfe n'eo tamm ebet nec'het e lavarfe gevier; lammat a ra he c'halon pa zonz e ranko ober he-unan ar pezh a rae e serr he mamn ha dont a ra sonj d'ez i eus ar gomz fur-man: « Arabad d'ar vere'h diskregi diouz dourm he mamm ken a vezo ker barrek hag hi ! » Hag ar wreg vaouank, enkrezel, a zav an dour en he daoulagad pa lavar outi he-unan: « Va mamm a ouie ober pep tra! Penaos e rin-me breman? Ha ma n'en em blij ket Perig ganen ez ay eus ar gêr ha piou nemedoun a vezo da damall? O! Mammig kaez! ho merc'h a zo bet diboell p'he deus diskroget eus ho tourn pa n'he devoa c'hoaz nemet naontek vloaz! » Met, ne jom ket pell da fall-galohi: « En eun doare bennak e vezo graet, emezi; va Ael mat am sikouro ha me a boanio! »

A-istribl a-zioc'h ar siminal, he deus speget ar groaz an oa roet d'ez i ha da zid ar bleuniou he deus staget outi eur bod beuz benniget da bellaat an drouk-spered; aliës e ra eur zell ouz kroaz Hor Zalver hag e vez kennerzet raktal.

Da zadorn-Fask he devoa kerc'het eur vuredad dour meur eus pinsin an iliz; sin ar groaz a ra gand an dour-ze diouz ar beure ha diouz an noz; ne ankounac'ha morse diskarga eur bannc anezan er pinsin a zo skeudenn Itron Varia Lourd warnan hag a oa deuet d'ez i gand he zad eus a Lourd, breman daou vloaz.

Goude koan, bemdez, Perig a laka eur c'horniad, petra bennak m'eo ker ar butun hag Aziliz a lenn eur pennad eus « Bubez Hor Zalver » pe eus a « Vuhez ar Zent ». Lenn a oar; he mouez a zo flour; distaga mat a ra ar geriennoù; eun dudi eo he c'hlevet ha Per ne zonz ket e c'helle dont da inoui ouz he selaou; re verr eo e kav atao ar pennad lenn-ze: « N'eus ket ken, va dous, emezan! » — « Nann! echu eo evit hizio, eme e hini goz ». Ar pedennoù a leveront ivez, evel just, a-raok mont da gousket hag e serront o daoulagad, en o gwele-kloz, peoc'h en o c'honsians ha karantez en o c'halon.

AR C'HONTCHOU

Kenta tra he deus prenet Aziliz eo eur c'hayer da verka he dispignou hag he gouidou, unan a 20 real; war ar bajenn a-zhou e vezo merket an dispignou ha war ar bajenn a-gleiz an arc'hant a deuo en ti. Eur groaz he deus graet war an delienn genta ha dindan he deus skri²vet braoa ma c'helle hano Per hag he hini; disul pa erruen en ti e oa digor bras ar c'hayer hag em eus gallet lenn hep lunedou:

Gwerz eun oferenn d'an Aotrou Person..... 10 lur
Egent lur vleud d'an Aotrou Person 20 lur
Da Berig, disul 5 lur
Daou bakad e'hikore hag eul lur gese..... 15 lur

Diouz an dra-ze e ouezan e ro ar wreg eur bilhed a ugent real bep sul da Berig: 10 real evid e vutun; 10 gweneg evid an alumez; 8 gweneg evid an iliz, 4 real evid kaout peb a vanne, Jammur e gamarad koz hag he; hi, avat, a ra gand nebeutoc'h c'hoaz, rak kempenn e ranker beza; p'he deus roet daou wenneg evid he c'hador ha kement all e'plajou ar fabriked n'he deus ezomm netra ebet ken hag e kerz d'ar gêr laouen. Abenn eun nebeud amzer he devezo amaan da werza rak eur vloc'h a zo prenet hag a zo leue warni. Hag Aziliz a zonz gand plijadur e c'hello kaout an diankajou gand arc'hant an amann hag ar viou; met n'he deus c'hoaz nemet teir yar: diou o tefi hag unan o klochal; er bloaz a-zeu he devezo yer meur; er bloaz-man eo re zivezat; n'eo ket kempennet brao a-walc'h o zammig lochenn d'ezo c'hoaz. Lore'h a zo enni o sonjal en amzer da zont, met n'eo ket henvel, evit-se, ouz « *Ferrinaig he fodad laez* » a reas eul lamm a joa war an hent, o sonjal er pezh a c'hellje kaout gand gwerz he laez hag a dorras he fod hag a golias he marc'hadourez ha... kenavo pinvidigez! Dizrei a rankas d'ar gêr ker paour ha biskoaz!

Aziliz n'eo ket eur vaouez skanv-benn evelse eo; gouzout a ra n'en em zaver ket en eun dervez met, aliës he deus klevet gand ar re goz emañ ar boued hag an arc'hant e serr al labour hag hi koulz ha Perig n'eo ket troet da jacha war an ibil berr; daou boanier unanet evid ar vuhez, setu aze petra int. Evit c'hoaz n'eo ket drus ar peuri ganto, met kalon a zo ha skiant.

Bep sul e vez merket, war ar c'hayer, dispignou ar zizun gand Aziliz ; paea a ra war an tomm ; bep tro m'he deus prenet eun dra bennak ; aesoc'h e vez ha dizanje-roc'h rak pa ne raer ket, e' vezer souezet, e fin ar miz o welet ar zomm arc'hant a ranker rei ha ne vezer ket pell evit kaout dle ! Aesoc'h e vez ivez d'ar gouversanted pa c'hellont kaout o arc'hant en eskemm d'o marc'hadourez ; ezomm o deus eus o gwennecien.

Evid ar pezh a zell ouz ar boued Aziliz a ra muia ma c'hell gand ar pezh a zo er gêr ; tost eman d'he zud kaer hag ar re-man a ro d'ezhi pour, ognon ha karotez da lakat er zoubenn. Er miz a zeu e verkin aman pe seurt sou-benn a ra. Gouzout a ra en deus ezomm he fried boued krenv evit gellout labourat met n'eo ket ret d'ezan kaout kement-se a friko evid an dra-ze ha n'en deus ket. Ha koulskoude ma welfec'h Perig o font d'ar ger, da boent ar pred, kel laouen ha tra e lavarfec'h : « Friko en deus da gaoul ! »

Teurel a ra eur zell en dro d'ezan hag e vouse'hoarz : urz a zo e pep korn ; leurenn zimant an ti a zo nevez skubel ; luia a ra an arreburi ; c'houez vat a zo gand ar boued ; eun doubier lien-koaret (toile cirée) net ha skler a c'holo an daol ; Aziliz bepred hegarat, a c'hoarz outan, gant karantez ha setu ar sonjou tenval hag ar menozioù doanuis o tec'h bet kuit hag o teuzi en he spered, evel an amann war an fan ; en em lakat a c'hell ouz taol ; e voued a ray vad d'ezan rak laouenedigez ar galon eo a ro c'hoant da zebri. Korf an den a zo evel eur « mekanik » ; ober a ra e labour brao bras pa ne wigour netra war « dro, met, dal ma weler ez eus eun dra bennak o stourm outan eo red beza war evez. Daou seurt boued a zo : boued da rei nerz ha boued da gempenn ; ar bleud, ar sukr, ar gres, a ro nerz ; ar c'hig, ar bevin eus ar c'hig aoc'h a zo da gempenn ar c'horf ha da virel outan da vont da fall. Ar frouez a grenfa an nervedennou.

Aziliz he devoa lennet eur skrid diwarbenn kement-se, setu perak e taol evez ; a-hed ar c'hleuz he deus lavaret da Ber fourra gwez avalou p'co gwir e reont kement a vad.

Tintin Anna.

KLEMVANOU !

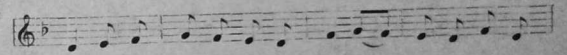
Andante.

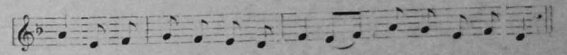
O ! ma vi - jen bet bar - zez ! m'en di - vi - je Dou -

e La - ket em dourn he flu - enn, hag em fenn he spe -

red, Gant pe - bez ka - loun la - ouen ha gant pe - bez fou -

ge Em bi - je bet e gwer - zion va me - no - zion ren - ket !

I

O ! ma vijen bet barsez ! m'en divije Doue
Laket em dourn he fluenn hag em fenn he spered
Gant pebez kaloun laouen ha gant pebez foug
Em bije bet e gwerzioù va menozioù renket !

II

Flour em bije bet kanet war donioù dishenvel
Kaerder hor maezioù sioul ha mouez ar mor bras
Freskadurez dour ar ster hag an héol o sevel
Pe ar gliz - noz o lintra a beg ar yeotenn c'hlas.

III

Dre gals skridoù birvidik hag e brezoneg reiz
Em bije bet displeget evid an neb a gar
Madelez 'n Holl - C'halloudek en deus krouet hor Breiz
Da veza eur vroig koant ha n'he deus ket he far.

IV

An holl galonou klouar 'vije bet entanet
Evid eur vro ken dispar, gand eur gwir garantez
Breizad ebed, goudeze, n'en divije nac'het
Rei da vro gaer e gavell, e nerz hag e vuhez!

V

Siouaz! red eo d'in tevel, ha gwelet va lro baour
Disprijet gant tud diboell, mouget enni ar Feiz!
Rak n'oun tamm ebed barzez! va c'homzou 'zo dizaour
Met en deiz ma varvin-me, e varvin evit Breiz!

TINTIN ANNA.

Penaos e veze hanvet maer Brest er XVII^{vet} kantved

Breman ez eus tri c'hant vloaz, maer Brest ne veze hanvet nemed evit bloaz; goudeze e teuas ar c'hiz d'hen henvel dioc'htu evit tri bloaz ha d'ar 6 a viz kerzu 1618, gouarnar ar C'hastell ha bourc'hizien kêr a en em vodas e ti an A. Theaud, noter, evit renka evid ar braoa gouel ar maer nevez.

Bep tri bloaz, da zul kenta viz kerzu, goude pron an oferenn-bred, daou voufc'hiz a deue, en hano tud Brest, da c'houlenn aotre, digand ar gouarnar a veze azezel war e skaon, e penn an nec'h an iliz, da henvel eur maer nevez; peulies a an aotre goulennet a veze roet.

I. — D'AR BLOAZ NEVEZ.

Ar maer nevez, neuze, a veze hanvet da zeiz ar bloaz nevez hag e veze graet eur prosesion kaer en e enor. Ar maer koz hag e guzulierien a en em gave e iliz ar Seiz Sant, a oa tost d'al lec'h m'eman breman ar pont bras; ac'hano e loc'hent holl a-unan da vont da glask ar maer nevez d'e di. Distrei a raent o daou, dourn ouz dourn ha gwisket kaer, mantellou voulouz herminiget hag alaouret war o c'hein; eur maer, en amzer-ze a oa eun den a renk uhel; war o lere'h e veze sonerien, arche-

rien ha soudarded. Beleien iliz ar Seiz Sant a veze bodet dirak an iliz; kanet e veze an *Te Deum* ha kantikou all; goudeze e veze kaset ar maer nevez dirak ar porched; eno e oa eur maen plat, eun toull en e greiz; lakat a ranke eun troad en toull-ze ha chom eno, evelse, hep finvat, endra ma tistage ar maer koz eun tamn prezegenn verr da rei d'ezan da anaout a vije karet ha doujet gant holl dud kêr; ar maer nevez, d'e dro, a doue e rajegwella ma c'hellje evit servicha mat ar gêr hag ar roue ha goudeze e pokent an eil d'egile.

II. — AL LAOUENANIG.

Red e veze ivez kaout aotre roue Paris; etre Brest ha Paris, neuze, e oa hirroc'h an hent eget breman, pe, da vihanan, pelloc'hik amzer a ranked lakaat d'hen ober, met an dud ne vezent ket nec'het evit kaout dillo aotre ar roue; eul labous a zo hag a zo hanvet laouenanig e brezoneg; gand ar C'hallaoued eo hanvet « roitelet » da lavaret eo « roue bihan ». Da c'houlou-deiz maer Brest hag e guzulierien a ziskenne en eur c'hoat bennak da glask eul laouenanig; m'oarvat, e veze paket al labous-ze a-raok ma teue aotroned vras Brest d'e glask; eur wech paket, al labous kaez a veze lakat en eur gaoued ha pevar eus pennou brasa kêr a veze karget d'hen dougen betek doriou ar C'hastell.

Eno e veze ar gouarner o c'hortoz tud chentil Brest; ar maer a c'houlenne outan aotre da zigeri dor e gaoued d'al laouenanig; ar gouarner a doue e virje da gêr he holl frankizou; digeri a rae goudeze dor ar gaoued hag al labous a zistroe d'e goad a-denn askell. Raktal e veze klevet eur pezh tenn-kanol ha goudeze ez aed da lein ar maer nevez, pep hini o paea e skodenn.

III. — AL LAMMADEG.

Goude ar pred e tiskenned d'an aod da zellet ouz al lammerien, ar re zimezet en tri bloaz diveza, hag ar re o deveze lakat sevel pe eun ti pe eur voger bennak, a ranke lammat er mor; an dud pinvidik a c'helle paea reall da lammat en o lec'h; an hini a lamme evid ar roue a veze eur gurunenn gantan, var e benn; 'ne dlée ket beza

gwall blijadurus lammat en dour evelse, e kreiz ar goanv; met lammat a ranked evelato, pe e vije klouar an amzer pe e vije erc'h oc'h ober.

Ar maer ha pennou brasa kêr a bigne war ar brasa lestr a oa er porz hag hen eo an hini a lenne hanoiou al lammerien; eur bern tud a veze war an tevenn o sellet ouz ar c'hoariadeg; bagou bihan eleiz a veze evit mont war zikour ar re a venne en em veuzi; ar bagou-ze a gerze ker buan ma troent a-wechou war an tu eneb; setu ma tirolle c'hoarz, e c'hellit kredi, etouez an dud.

Eur wech echu al lammadeg e veze dans ha kan hag antronoz ar maer nevez a stage da c'houarn e dud. Gwechall n'oa nemed ar c'heriou bras pe ar re o deveze roet skoazell vat d'an dud pe d'ar roue, en eun doare bennak, hag o divije gwir da henvel o maer.

Erwan Berthou.

An dra-man a dremene, da zul Fask, er bloaz 1450. Daou vihan, Dorig ha Jabel a rede ar prajeier hag ar c'hoajou o klask ar viou Pask a oa bet fuilhet, war ar maeziou, evit brasa plijadur ar vugale fur, gand ar c'hleier o tont eus a Roñ!

— C'hoarig vihan, a lavare Dorig, penaos, ne rofe ket an Aotrou, Doue d'eomp ar c'hras da gaout ar vi aour a lez da goueza bep bloaz, en eun tu pe du, kaera kloc'h a zo e Breiz. Na pegen laouen e vefe hor mamm vat ma rafemp ar gavadenn-ze!

— : Ya! Dorig! ra deurvezo gant Hor Zalver Jezuz-Krist savet eus e vez leun a vuhez da genver an deman, selaou da bedenn, eme Jabel, he daoulagad savet etrezek an nenv.

Pa vezo lavaret ar wirionez, abaoe m'oa maro o zad, a oa e vicher kempenn keuneud, ar vugale geiz-man a oa trist o doare hag o mamm he devoa poan o c'hounit bara d'ezo. Dorig, ar c'hosa, n'en devoa nemet dek vloaz; n'oa ket krenv a-walc'h c'hoaz da zougen ar

vouc'hal war e skoaz ha da vont d'ar c'hoat da bilat gwez. Eur paotrik c'houek e oa ha ne c'houlenne ket gwelloc'h eget mont da labourat, met e vamm, abaoe ma oa intanvez, he devoa aoun mantrus d'e goll ha n'oa ket e chal d'e welet o vont da c'hounit e vara pell diouz ar gêr.

Ha setu perak en deiz-se, diouz ar beure, Dorig ha Jabel, a gerze dourn ha dourn hag a zelle tu ha tu da welet ha ne gavjent ket ar vi aour. Klasket o devoa pell hag hir, en aner, pa glevjont klemmadennou truezus o tont eus a lez ar c'hoad.

Doaniet o klevet ar c'hlemmou ha mall ganto ober vad d'an hini a oa er boan ez ejont etrezek ar c'hoad. Sebezet e chomjont pa zigouesjont gand ar bodennou gwez kenla ha pa gavjont etouez ar geot, eur c'hiig bihan dilezet ha doare d'ezan da veza bet glazet gand eun dra bennek. Jabel pa welas al loenig paour her c'hemerar war he barlenn hag evel eur

vamm her stardas war boull he c'halon, evel evid e laouenaat.

Ar c'hi a zelle outi gant daoulagad ker kunv ha ken tener ma lakeas Dorig da vouse'hoarzin; met ar c'hi paour, dem-goude, a en em lakeas adarre da yudal gand ar boan; Jabel, enkrezet, a zellas outan, hag a welas e oa daou zrean sanket en unan eus e dreid; gand sikour Dorig e tennas an drein hag e stardas he mou-

chouer en dro d'an troad gouridik; ar c'hi bihan di-boaniet a lipe, evit diskouez e anaoudegez vat, daouarn ar verc'h vihan vadelezus he devoa bet truez outan:

— Ne zalc'hi ket ar c'hi-ze, evelato, eme Zorig; sell pegen divalo ha peger kignet eo e groc'hen.

— : Hag ez pefe ar galon, eme Jabel, da lezel ar paour kaez ki-ze da vervel aze e korn ar c'hoad, hen ha ne c'houlenn ket gwelloc'h eget beva? Hag ar verc'h a starde muioc'h-mui al loenig paour war he c'halon.

— : Eur vi Pask a c'hiz nevez ez peus kavet aze hag evidon-me a vije bet gwell ganen koueza war ar vi aour.

— : Asa! Dorig, bez furoc'h 'ta hag e lec'h en em glemm trugareka an Aotrou Doue da veza laket al loenig paour-ze war hon hent.

— : Ba! hennez ne roio d'eomp biken ar binvidigez hon divije bet m'hon divije bet kavet ar vi aour, eme Zorig, ker pennok ha tra.

— : Asa, eme Jabel, gra allazig d'ezan eun tamm hag e kroge e dourn he breur evit e lakaat da floura ar c'hi.

Dorig o welet peger mat e oa e c'hoar ouz ar c'hi a zavas mez gantan hag a c'hoarzas ouz al loen reuzeudik hag e lavaras da Jabel:

— Sell 'ta! ha ma rofemp d'ezan eun hano.

— : Eun hano? pe hano?

— : Pask!

— : Pask?

— : Ya! p'eo gwir hon eus e gavet da genver ar zul Fask.

— : Eun hano brao eo! Pask!

Paskig! Ya! ya! Mat eo an hano-ze.

Ha Pask a voe galvet Pask.

Ha Pask karet gand e zaou vestr ha gand o mamm a greskas hag a deuas da veza eur c'hi kaer eus ar re gaera ha mat da zifenn e dud.

Eun dervez m'edont o zri, Dorig, Jabel ha Paskig o redek ar c'hoad e klevjont unan o hopal: « Deuit d'am sikour! deuit d'am sikour! »

Enkrezet, Dorig ha Paskig war e lerc'h, a redas beteg al lec'h ma teue anezan ar c'hlemmou. Kaout a eure eno eur vaouez koz astennet war an douar ha pelloc'hik eur gwaz hag a dec'he huana ma c'helle gand eur c'hrouadur bihan war e vrec'h.

Dorig a c'halvas Jabel, chomet warlerc'h hag e sikourjont ar gaez koz da da zevel en he sav.

— : Petra a zo digouezet ganeoc'h 'ta, eme Zorig.

— Eul laer, emezi, hag e lenve, en deus diframmet. eus a dre va daouarn, ar bugel a oa bet fiziet ennoun; graet en deus an dra-ze, sur a-walc'h, evid kaout eur yalc'had vat a aour, rak an hini bihan-ze eo mab Aotrou Coatluzek, pinvidika den a zo dre aman.

— : Va Doue, eme Jabel, en eur ouela; pebez tra spontus; mantus eo e vefe kavet tud fall a-walc'h da ober judazerez evelse.

— : Ha ne anavezit ket an den-ze, eme Zorig; mar-teze n'ho peus ket e welet gwech ebet?

— : O! va Doue 'tra ha neuze an den-ze a oa mouchet e benn gantan; hag an hini goz kaez a ouele gwasoc'h gwas.

— : Ra deurvezo gand an Aotrou Doue ho sikour da gaout ho paotrig bihan, eme Zorig, o klask laouenaat an hini goz.

Dorig ha Jabel a zikouras ar vaouez kaez da zistrei d'ar maner. An dudchenteil pa glevjont petra oa c'hoarvezet a voe rannet o c'halon. Dorig ha Jabel o welet o glac'har a glaskas dont war o sikour.

Met petra o divije graet? penaos dont a-benn, i ken dinerz all, da ziframma mab an Aotrou eus a dre daouarn al laer. En eun taol, e teuas sonj d'ezo e c'hellje Paskig dont war o sikour hag e redjont gantan etrezeg al lec'h m'oa bet laeret ar bugel. Dorig a glaskas roudou al laer, evit gouzout dre he hent e oa tec'het. En

eun taol, Jabel a gavas, eun tamm mezer speget ouz an drez:

— A! eme Zorig, an tamm mezer-ze a dalvezo d'eomp; d'gas hen d'in buan.

Dorig a gemeras ar begad mezer hag ouz e ziskouez da Baskig en eur vouc'hoarzin e lavaras:

— Klask! Alo Paskig, klask! Ar c'hi goude beza c'housaet ar pezh dilhad, a redas a-gleiz hag a-nehou hag a gouezas heb dale war an hent en devoa graet al laer.

Dorig ha Jabel a yeas da heul Paskig, didrousa ma c'hellent. Ar c'hi a gerze atao; er fin e tigouesjont e lost ar c'hoad ha Paskig a yeas da ober an dro d'eur c'hoz tamm lochenn a oa dre eno; Jabel ha Dorig, kuzet a dre kein eur c'harz a zelle outan, met ne greident ket en em ziskouez en aoun da veza gwelet gand al laer; goude beza harzet ouz an nor, ar c'hi a deuas war e giz da gaout e vistri, en eur ficha e lost.

— Mat eo, eme an daou vihan, aze eo eman al laer.

Dizrei a rejont d'ar red da gaout an Aotrou ha da gonta d'ezan ar pezh o devoa gwelet. Henman a voe seul laouenoc'h ouz o gwelet m'en devoa bet kemenadurez da gas d'al laer eur yalc'had vat a arc'hant, m'en devoa c'hoant da gaout e vab adarre, en dizro.

Dorig a gontas ar pezh en devoa gwelet ha penaos e

oa deuet a-benn da goueza war lochenn al laer. An Aotrou a vodas e wazed ha diouz ar pardaez, hentchet gand Dorig, Jabel ha Paskig, ez ejont etrezeg lochenn al laer.

P'en em gavjod tost d'an ti, an Aotrou a roas e urziou; pevar den a voe laket da gele'ha an ti, en aoun ne glaskje al laer tec'het; ar re all a skoas war an nor hag a c'houlennas digor. Den ne respontas. Klevet e voe evel trouz unan o komz a vouez izel. Evel ma ne zigored ket mevelien ar maner a skoas krenfoc'h ha pa ne zigored ket atao e torrjont an nor hag e pakjont al laer en e neiz;

klask a reas en em zifenn, met Paskig a yeas a lamm d'ezan hag a grogas e kov e e c'har.

O welet e oa koil ec'h anzavas en devoa laeret mab an Aotrou, met ne roas e c'her da rei ar bugel en dro nemet lezet e vije gantan e vuhez.

An Aotrou a bromettas ha dem-goude edo e vabig war e zivrec'h.

Al laer a voe kaset d'ar maner ha lakket er prison, met diskouez a eure kaout kement a geuz d'e bec'hed, ma voe lezet da vale.

Dorig ha Jabel hag o mamm, diwar an deiz-ze n'eo ket bara eo a vankas d'ezo :

— Gwelet a res, eme Jabel, pebez taol hon devoa graet o kemeret Paskig en hon ti?

— : Ya, eme Zorig, ha me a oa o klask miret ouzit d'hen degas ganez!

— : Breur paour o klask ar vi aour edos; her c'ha-
vet hon eus ha setu hen aman ha Jabel a ziskoueze
Paskig a zelle outo gant teneredigez.

Skrivet ha skeudennaouet gant
HERRI CAOUISSIN.

An heol a gase e vannou skedus eus an eil tu d'egi-
le d'an oabl glas hag ar mor a lake e goumou da bi-
gnat an eil goude egile war draez gwenn an aod.

Ar gwez a zispake o deliou kenta hag al laboused a
gane ma oa eun drugar o c'hlevet. War ar mor ha
war an douar, en draonienn ha war lein ar menez,
dre holl e tregerne kanaouenn an nevez amzer.

Gouelioù Pask a oa hag ar bed-holl, an dud hag an
traou, a gane meuleudi Hor Zalver Jezuz-Krist sa-
vet eus e vez leun a vuhez.

Léna ar Morvan a oa bet e oferenn ar zul Task ;
eun hanter eur vale he devoa graet ; azeza a eure
war eur garreg da ober eun tamm diskuiz da zellet
ouz ar mor o vont hag o tont ha da zelhout an alc'hou-
eder o kana e ganaouenn e barr an nenv.

Ken troet e oa he spered ouz an traou kaer a oa
dirazi ma ne glevet ket an trouz-bale war he lerc'h.

Eun dourn a skoaz gouestadik war he skoaz hag e chomas sebezet o welet dirazi, gwisket e martolod, eun den yaouank eus he amezeien, Erwan Garadeg. Tri bloaz a oa ma n'o devoa ket en em welet, rak hen a oa bet aet, da ober eun dro hir hag a badas pell, da vroïou ar Sav-Héol, war ar « Porsmoger » leshanvet « Primaugot » gand ar C'hallaoued. Eun dudi e voe evito en em gaout au oil gand egile, da genver ar zulvez kaer-ze e-touez au holl zulveziou kaer, i hag a en em anaveze a-baoe ma oa anezo hag o devoa graet o Faskour-asamblez e Gwitalmeze. Erwan a zelle ouz daoulagad glas Léna, glasoc'h eged an oabl, glasoc'h eged ar mor, glasoc'h eged ar c'holier a oa en dro d'e c'houzoug hag e lavaras d'ez, en eur vouse'hoarzin :

— N'ez peus ket a zonzj Léna, pa ne oas nemed eur verc'hig vihan o c'hoari tiegezig aze, war an tevenn e lavaren d'it e oamp graet da vont an eil gand egile ?

Ar verc'h yaouank a blegas he fenn hag a lavaras :
Ya ! sonj am eus eus an dra-ze... met...

Ne c'hellas ket mont da benn gant he c'homz ; he mouez a deuas da veza raouliet ha daerou a berlezenas he daoulagad. Sur a-walc'h e vije bet laouen o timezi gant Erwan a oa eur paotrig yaouank fur, eus ar re fura a oa er barrez, hag eul labourer ha n'en devoa ket a zamant d'e gorf ; en e zerr, sur a-walc'h he divije bet bara hag eurusted.

Met, kerent Léna, daoust ma ne oant ket gwall binvidik a yea er maez anezo o-unan pa glevant hano d'o merc'h da zimezi gant Erwan rak heman a oa eun emzivad, hep tad, na mamm, ha ne jome ket kals a headra gantan warlerc'h e dud.

Ar Morvaned a oa tud hag o devoa c'hoant da gaout eur mab kaer pinvidik ; o merc'h a oa koant hag eleiz'a deuje d'he goulenn : ar verc'h yaouank avat a ouie n'eo ket an arc'hant eo a ra an holl eurusted er bed-man : an dud an hini eo hag e lavare d'he zad

ha d'he mamm, ma ne oa ket kals a arc'hant e godelloù Erwan en devoa eur yalc'h hag e oa muioc'h a binvidigez enni eget ne oa e Kerrom, en Hili-Houarn hag e Kergroadez hag oa e galon aour.

Pa gontas Léna da Erwan an enkreuz a oa war he spered, henman a lavaras d'ez :

— Mat, p'eo gwir evelse eo, mont a ran da labourat a-laz korf ha da zastum arc'hant bras ha neuze marteze da dud a vezo laouen ouz hor gwelet o timezi an eil d'egile. Va anzer vartolod a dlee echui da viz mae a zeu.

— : Ha neuze, petra ri ?

— : Chom er zervich ha kemeret gradou.

— : Ya ! ha mont da redek ar moriou pell da lezel enno da relegou. Gwelloc'h eo d'it chom dre aman.

— : Ret mat eo, p'eo gwir n'eus netra hag en defe talvoudegez evit da dad ha da vamm nemed an arc'hant. Evito an arc'hant eo alc'houez an eurusted.

— : Ha ma ne zistroes ket daoust hag e vezin eurus ?

— : Ya ! Gwir a-walc'h a leveres ; chom dek vloaz all da redek moriou ar sav-heol ; tapa terziennou ar broïou tomm ;... beza goueledet gand eur gwall varramzer... Nann ! pell a-walc'h oun bet o tanva soubenn ar martolod.

Hag e zaoulagad a deuas da veza gleb ha daerou a rede war e zivoc'h duet gant bannou an heol hag ezenn ar mor.

En eun taol, evel ma c'hortoze Léna eur respont, Erwan a lavaras :

— Unan eus va c'hamaraded, hag a oa martolod ganen, a dle mont, hep dale, d'an Amerik-Uhela, d'an Alaska, el lec'h m'en dus eun eontr hag a zo perc'hen d'eur vengleuz aour. Ma lavar d'in mont gantan, ez in ha neuze marteze e c'hellimp beza eureujet aman, e Gwitalmeze, en hon iliz parrez, e traon aoter hor pask kenta.

— : O ! an Amerik a zo pell ; pell ! pell ! paourkaez.

N'eo ket da lavaret zoken ez pefe arc'hant a-walc'h da vont di; ma keres e prestin d'it.

— : Nann! Lena! Me bigno evel mevet war al lestr hor c'haso du-hont hag a-benn eun nebeud bloaveziou aman e vezimp pinvidik!

Lena a voe laouenaet holl gant komzou ar martolod hag Erwan a roas d'ezi e c'her, o kimiada diouti, e tizroje a-benn daou vloaz, da zul Fask, hag e vije gan-

Erwan o kimiada diouz Lena

tan peadra a-walc'h da brena eun tammig tiegez bihan, eur gazeg, diou veoc'h eur prad ha daou pe dri bark.

Ar bloaveziou a zo aet ebou, ar goukouk he deus kanet meur a wech hag Erwan n'eo ket dizroet atao.

Lena ar Morvan her gortoz bepred daoust pegement e c'hoarz d'ezi he c'herent hag he amezeien.

Eleiz a baotred yaouank a zo bet ouz he goulenn, met Lena a oar ne dlie kaout eun den nemed eur ger ha n'eus nemed unan gouest da ober he eurusted er bed-man.

— : Selaou, a lavaras he mamm d'ezi eun dervez, dies ez a va fenn o welet pegen troet out ouz ar paotr yaouank-se; mont a ra an heol ebou da brenestr ha, glaoustre, e chomi dizemez.

— : Erwan a deuo, mamm; roet en deus d'in e c'her.
— : Ya! Met teir gwech o deus sonet kleier Pask abaoe m'eo aet Erwan Garadeg eus ar vro, hag abaoe den n'en deus klevet hano anezan, eme ar Morvan koz e kounnar.

— : Marteze, zoken, eme ar vamm, en deus dastumet arc'hant bras, du-hont, en Amerik, hag ez eo dimezet d'eun Amerikaner.

— : Nann! mamm, Erwan a zo eur c'hristen mat; n'oa ket furoc'h paotr yaouank egetan e Gwitalmeze; ne 'z ay bisken a-eneb e c'her; re a zoujans en deus evid an Aotrou Doue — eme Lena, hag e teue an daerou en he daoulagad.

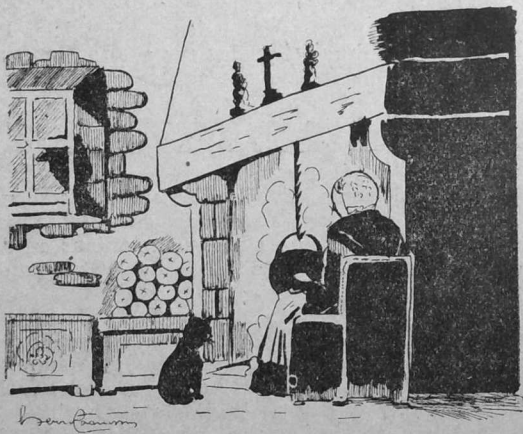
Ha bep noz, a-raok mont d'he gwele ar plac'h yaouank a en eun erbede ouz santez Anna hag ouz sant Erwan, a oa o skeudennou war siminal he c'hampr hag a c'houlenne diganto diouall he muia karet hag hen digas d'ar ger, ar c'henta 'r gwella — ha Tad ha Mamm Breiz o devoa doare da lavaret d'ezi: « Ya! Kemer fizians! »

Kleier Pask o deus sonet an Alleluia, meur a wech abaoe, e touriou Breiz-Izel.

Hogen, eur bloavez, deiz gwener ar groaz, diouz an noz, eun den, gwisket fall, liou ar gernez war e dal, a en eur gavas e iliz Gwitalmeze, e zaoulinas en eur c'horn hag a reas e hent ar groaz gand ar re all a oa en em zastumet eno da enori Pasion Hor Zalver. An hini en divije taolet evez ouz an den reuzeudik-ze,

en divije gwelet pebez kalvar en devoa pignet, pebez kroaz en devoa douget ha pebez buhez doanuis. oa bet e vuhez : treut e oa; e varo a oa diskempenn hag e zaoulagad dispourbellet en e benn; henvela m'oa oc'h den oa ouz an « *Ecce homo* ».

Pa voe echu hent ar groaz, ez eas da heul ar re all eus an iliz hag en dre ma serre ar c'hloc'her an noriou e kemere hent an aod. Skuiz e oa, skuiz maro; anat

Lena o tomma

oa evelato, e ouie c'hoaz an hentchou, dre eno; a-greiz-holl, e chomas a-zav hag e skoas eum taol er geot gand e vaz:

— Aman oa... aman oa... hag e spered a nije etrezek an amzer wechall hag evel eur mousc'hoarz a baras, ouz sklerder al loar, war e benn kosaet gand ar bloa-veziou, an enkrez hag ar boan.

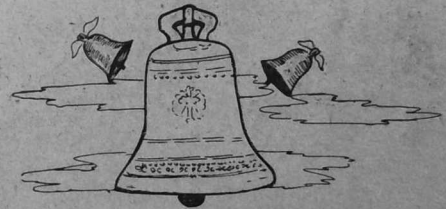
Kenderc'hel a eure gand e hent, heb ober trouz, en aoun da veza klevet gand ar chas a en eun lakaje rak-tal da harzal...

Mont a eure warzu eun tiegez... digeri a eure an drav; tremen a eure ebiou lok ar c'hi; eur zell a eure ebarz; goullo e oa: Maro! e tlee beza ar paourkaez Dorig, hen ivez! »

Tostaat a eure ouz an ti; goulou a oa en unan eus ar prenecher; aoun a grogas ennan; ne grede mui tostaat; aistronsa a eure war e benn, e dok dislivet gand ar glao hag an heol, ha gouestata ma c'hellas, en aoun da veza klevet, e fostaas ouz ar prenestr hag e sellas a-dreuz ar gwer.

Dirak ar siminal, e oa ennan eur guchenn geuneud lann o tevi, e oa eur vaouez gwenn he bleo, doare yaou-ank d'ezi c'hoaz evelato. An den kaez ouz he gwelet a lavaras: « Hi eo! Hi eo! Ra vezo mealet an Aotrou Doue! »

Hag ez eas ac'hano adarre gouestata ha didrousa ma c'hellas...

Kleier Pask a zone an Alleluia. Lena a oa bet e offis ar zadorn zantel hag a zistroe d'ar ger. Al laboused a gane e begou ar gwez ha Lena a gave d'ezi e kleve eur c'helou mat ganto: « Alleluia! Alleluia! savet ei ! a lavarent! »

Evel gwechall ec'h azezas eur pennadig war eur

roc'h da ziskuiza pe gentoc'h da zellet ouz ar mor o weenna war ar reier.

En eun taol, eun dourn a skoas war he skoaz... dizrei a eure buan he fenn hag e welas dirazi eun den skuiz maro gand al leoiou en devoa graet, war e droad, gwisket fall hag a vouse'hoarze outi.

— : A! ta! emezan, o welet n'oa ket anavevzet, n'eo ket dizroet c'hoaz?

— : Piou? Piou n'eo ket dizroet? eme Lena, sebezet.

Erwan o klask aour

— : Lavaret en devoa koulskoude e tistrofe, eme an truilhek.

Lena, a deuas da veza gwenn evel eun tamm paper. Neuzc, ar paourkaez den a gemeras he daou zourn etre e zaou zourn hag a lavaras:

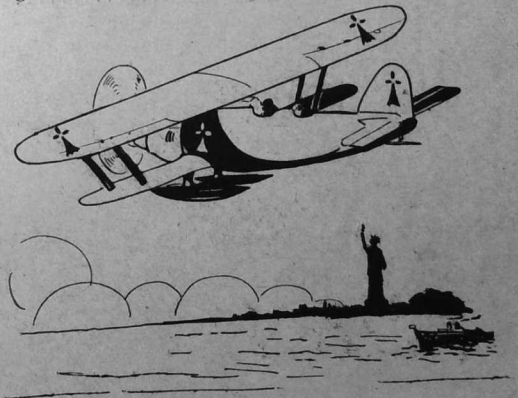
— Ar bloaveziou a zo tremenet, met gwelet a-walc'h a ran, kalon Lena a zo chomet stag atao ouz...

N'hellas ket kenderc'hel, rak Lena, a drouc'has warnan:

— Erwan gaez! Erwan gaez!

— : Ya! Lena, me eo, pelloc'h!

Hag Erwan Garadeg a gontas da Lena an trubuilhou en devoa bet da c'houzanv abaoe ar wech diweza ma oant en em welet. P'en em gavjont, e vignon hag hen, du-hont, en Alaska, ar vengleuz aour a oa bet laeret digant he gwir berc'hen... Goude beza klasket epad pell hag hir amzer, e kavjont eur vengleuz all hag ewersjont o aour e New-York hag e klaskjont dizrei d'ar ger.

Erwan o tizrei da Witalmeze

Hag o veza m'en devoa Erwan lavaret da Lena e tistrofe abenn goueliou Pask ha m'edo hanteret ar c'ho-raiz pa guitae an Amerik e pignas war eur c'harr-nijal a dlee ober e ziskenn e Brest; siouaz, eur barr gwall amzer a zavas, ar c'harr a gouezas er mor; Erwan a c'hellas kregi en unan eus eskell ar c'harr ha chou

evelse war an dour ken a dremenas ebiou d'ezan eul lest a reas eun ehan e Cherbourg. Erwan Garadeg hag lestr hag a oa ivez oc'h ober hent etrezek an Europ. Al en devoa kollet e arc'hant p'oa koutezel e garr er mor, a rankas ober war e droad an hent etre Cherbourg ha Gwitalmeze, o veva diwar an aluzen, evel eur paour; c'hoant en devije bet da gaout labour, met re goz her c'haved.

Erfin an Aotrou Doue a roas d'ezan ar c'hras, da c'hellout gwelet, da-zul Fask, a-nevez, an hini m'en devoa roet d'ezhi e c'her hag her gortoze atao.

Eun nebeud dervezioù goudeze, kleier Gwitalmeze a zone laouen evit eured Lena ar Morvan hag Erwan Garadeg; karantez Doue e goueled o c'halon en devoa lakel ar garantez a oa etrezo da jom beo, daoust pe-gei, bennak a oa ma oant dispartiet.

Skrivet ha skeudennaouet gant Herri CAOUISSIN.

JOBIG HA JULIG

1. *Jobig.* — Aïou ! Aïou ! Julig ! Julig ! Julig ! Deus aman 'ta, buan; emañ o vont da veza louanket ez-veo; eul loen gouez, sell, eun tigr, m'arvat, a rei war va lerc'h; tchret e vezimp gantan, paour kaez.

Deus buan ! Deus buan 'ta !

2. *Julig* (a zired o klevet Jobig o yaoue'hal). — Na pebez paotr aounik a res-te ? Sell aze, petra ez peus kemetret evid eun tigr; eur c'haz bihan azezel dirak ar c'houtadun-ze hag e weles e skeud war ar voger; n'es ket da gaout kement-se a aoun gand a ri ken !

Moutig, Bizig hag ar pod laez

1. — *Moutig*. — Sell 'ta! Hennez ar pod-se a dle beza laez mat ennan!

Bizig. — Ya! vat! karout a rafen eva eur banne anezan!

2. — *Moutig*. — D'in-me da genta, ha d'it te, goude, Bizig!

Bizig. — Me gortoz! a! nann, avat!

3. — *Moutig*. — Mat eo kenan!

Bizig. — N'em bezo ket re' gand eur podad all... Moutig, tenn da benn 'ta! n'hell ket daou benn mont e genou ar pod.

4. — *Moutig*. — Tenn da hini te; poan a res d'in.

Bizig. — N'oun ket gouest... Petra 'zo? ar pod a venn kosteza!...

Moutig. — Tapet oun!

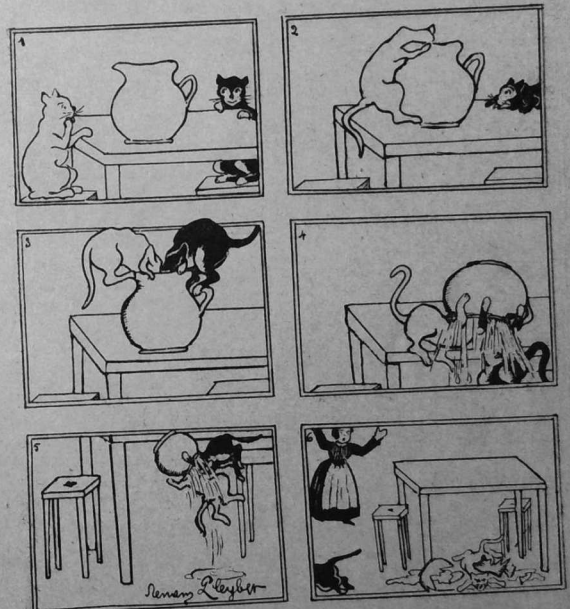
5. — *Bizig*. — N'oun ket evit tenna va fenn, paour kaez!

Moutig. — Chom sioul! graet eo ganeomp en taol-unan!

6. — *Moutig*. — Va fenn! va fenn! aiou! va Doue!

Bizig. — Maro mat oun en taol-man.

Moutig, Bizig hag ar pod laez

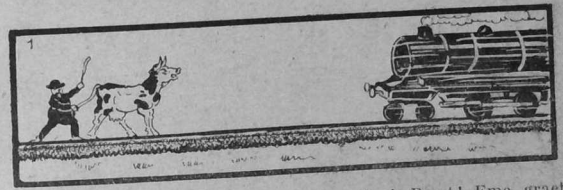
VI PASK JOBIG

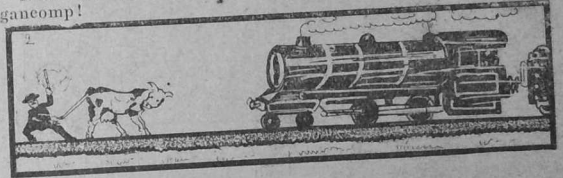
1. Jobig. — Kavet em eus eur mell vi, eur vi autruch hag eun dro gann a ranken da c'hoari gantan da Julig.
 3. — Ha Julig, p'ber gwe-lo, her c'hemero raktal evid eur vi pask, graet gant cho-kolat...
 5. Julig, a deu an dour en e c'henou, o welet eun dra hag en deus kement all a zoare vat hag a zank e zent er vi... Pask...

2. Gant eun tammig liouaj gell, evel ar c'histin pa strinkont eus o c'hloz, ar vi-ze a vezo kempennet kaer...
 4. — Sell, Julig, pebez vi Pask am eus bet digand ar c'hleier o tizrei eus a Rom. Del: d'it eo.
 6. — Klozenn ar vi a dorr hag ar melen hag ar gwenn a oa ennan a vastarenn genou ha dilhad Julig... ha Jobig a c'hoarz, gwale'h e galon.

Rouzig hag an « Express »

1. Ar Mestr. — Sell 'ta « express » Paris-Brest! Ema graet gancomp!

2. Rouzig. — Ro peoc'h, mestr, bremañk e weli! N'eo ket da d'it kaout aoun!

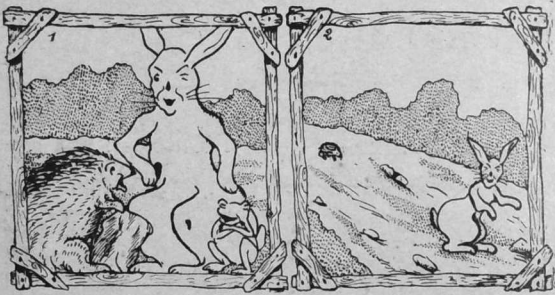

Bing ! Bang ! ! ! ! Bing !

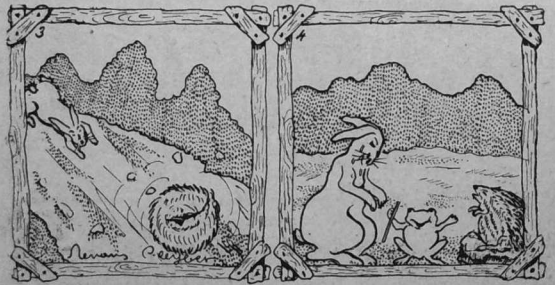
Rouzig. — Peger genaouk eo an dud: mont da ober ke-ment all a drouz evit ken nebeud all a dra.

Ar c'houlin, an avalaouer hag ar gveskler

1. — Per ar c'houlin ha Laouik an avalaouer a glaske gouzout, eun devez, piou anezo o daou oa ar buana. Pedi a rejont Zizik ar Gveskler da zont da varn o aller.

2. — Per a oa eun trouc'had lore'h ennan; sonjal a rae e vije da ganta ha truez en devoa ouz ar paourkaz avalaouer: « Biken! emezan, ne c'hello dont d'am heul! »

3. Laouik n'eo ket eur genaouk eo; en em lakat a ra en eur voul hag, a rodellou, e tiskenn da draon ar c'hrec'h kals buanoc'h ebged eun auto, hag a ra 50 kilometr d'an heur.

4. Per a rank chom war-lerc'h; koll eo; ar gveskler a ro priz kenta ar redadeg da Laouik ha Per a gouez beg e skouarn, war e benn, kement a vez en deus!

FARSEREZ

— Re verr en holl ho peus trouc'het va bleo d'in!
— Re verr? Mat, m'ho peus c'hoant e rin eun trouc'h all d'ezo!

— Asa! Saik, perak e res lizerennou ken teo-ze?
— Gouzout a rit, ervat, va mamm, eo bouzar va zad koz.

— N'ez peus ket aoun rak eur c'hoanenn, war da veno?
— Nann, avat!
— Mat, kea da laza an hini a zo aze war fri al leon neuze.

Ar barner. — Hag e livirit ez eus pemp bloaz abaoe ma n'oc'h ket bet kondaonet?
Ar barnet. — Ya, aotrou, rak epad ar pemp bloaz-ze e oan er prizou.

Spered ar Vugale

Ar Mestr. — Arzur, ho preur a zo bet o chaseal hag en deus tapet 1 c'hlujar, 2 c'had, 3 goulin ha 2 zub; pet loenig a oa en e zac'h p'eo dizroet ?

Arzur. — Hini c'bet, Aotrou!

Ar Mestr. — Hini bet ?
Arzur. — Nann! Rak va breur a zo ker genaouk ma svo a'ao ebou!

Janedig Lirzin, eur verc'h vihan crou vloaz, a zo aet gant he zad da besketa. Goude beza c'hoariet he-unan, eur pennad, war al leton ha dastumet em vriad vat a vleuniou da gas ganti d'ar ger e tizro da gaout he zad.

— Va zad, emezi, evit miret ouz ar peskch d'en em veuzi eo o zapes evelse, n'eo ket 'ta?

Bretoned vihan, livirit d'ho mistri ha d'ho mestrezed-skol deski lenn ha skriva brezoneg d'eo, rak ar brezoneg eo ene Breiz.

Leor an A. Gwilhou

O deus rakprenet al leor e miz meurz :

An A. chalon Derrien, person Gwitalmeze.....	1
An I. J. Leon, Plouvien.....	1
An A. Joseph Breton, Pengourven, Plougerne.....	1
An A. Chalon Mesguen, Rener Skolach Kastell-Paol.....	1
An A. E. Stang, Skolach Kastell-Paol.....	1
An A. R. Audic, 59, rue Boissière, Paris XVI.....	1
Rakprenet er miz-man	6

Leoriou rakprenet betek hen : 924 — 6 = 930.

Al lizer kaer-man hon eus bet er miz tremen eus Paris:

Paris 4 a viz Meurz 1932.

Aotrou Perrot,

Poan a ra d'in gwelout, pa lennan Feiz ha Breiz, pegen tenn eo peurober ar miliard rakprenerien a zo ret kaout evit advoula leor an Aotrou Gwilhou. Eur vez eo. Rak-se ho pedan da lakaat va ano idar ar roll, evit ma vo, da vihana, unan ouspenn etouez ar re a fell d'ezo rei sikour d'eul labour vat. Evelse ne c'hello ket beza lavaret o deus an holl re-zivroet « dizonjet o brezoneg » ha n'int ket evit ober netra evit brud-vat o yez..

Degemerit, Aotrou Perrot, va sonjou leun a zoujans ouzoc'h hag e garantez e kenver ar brezoneg.

ROPERZ AODIG.

Ra deuiio 70 all da zonzjal... ha da ober evel ar breizad mat-man hag e tapimp ar mil.

Degas an hanoioù d'an A. Perrot, Rener Feiz ha Breiz, Scrignac, Finistère, ar re o deus c'hoant da brena al leor a-raok ma vezo moulet : degas an hano heb an arc'hant.

Divinadennoù Miz Ebrel

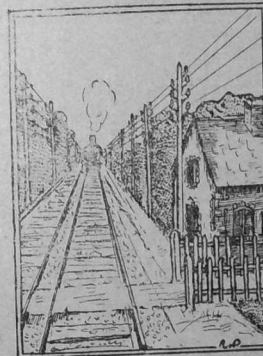
I. — Gwelet a rit aze kleier o tizrei euz a Rom; pemp a weler raktal, met c'houec'h a zo; e pelec'h ema ar c'houec'hvet ?

II. — Petra reomp holl heb her gwelet na steki outan gwech ebet ?

Degaset gant Herve Rolland, Keranroux, Dirinon.

III. — 'Vit mont d'an ifern da leski, Petra zo ret ouspenn pec'hi ?

Degaset gant F. Lucas, Breles.

IV. — Erru an tren hag ar gloued a zo digor; e pelec'h ema ar vaouez karget d'he serra ?

V. — Ema deuet an nevez amzer; Azenorig a glev eun eostig o kana. E pelec'h ema ?

Arabad degas ar respontchou ac'han ma vezo embannet tri miziad divinañ. Re ar miz-man eo re ar miz kenta.

KELOU LAOUEN

Maner Langongar, Plouzane.

*Tonig, Jobig, Herve, Gwenn, Aannaig Jenovefa hag Erwan de Parcevaux de Traonjoli a gemenn d'eoc'h, gant le-
vonez, ez eo ganet o breur SANE.*

16 a viz C'houevrer 1932.

Enor d'an tiegeziou niverus ha d'ar paeroned ha d'ar maeronezed a oar rei hanoioù kaer sent Breiz d'o filho-
red ha d'o filhorezed.

Divinadennou

I. — RESPONCHOU DIVINADENNOU TRI MIZ KENTA AR BLOAZ.

GENVER. — I. Penn Th. Botrel. II. — Ar gedon. III. — Penn eur marc'h. IV. — Penn al louarn a weler e penn an nec'h ar wezenn deoa. V. — Penn ar mestr a zo pok-ouz-pok gant moue an azen.

C'HOUEVRER. I. — Novenoë, Roue Breiz, Tad ar Vamm-Vro.

II. A Ar wezenn gistin. III. — Eur pod-pri war an tre-bez. war an oaled.

IV. — Ar c'hilog a zo war e gein, e benn e penn an hent bras.

V. — Ar c'hi a zo war e gein, etre skourrou diou euz ar gwez.

MEURZ. I. — Breiziz, tud a galon, karomp hor gwiz vro!
II. — eur gestennad gwenan.

III. — E miz mae war ar gliz
e vez furaet ar re vriz.

IV. — An eil korr a zo e penn an daol-vaen.

V. — Mamm goz a zo he lunedou e kreiz al listrier hag o skourrou a zo troet warzu an nec'h.

Er miz a zeu e roimp hanoioù ar c'honjideien wella.

Kanaouennou Bleun-Brug Brest

Prenit *Kanaouennou Bleun-Brug Brest*, eul leor nevez flamm savet gant an Aotrouned Mayet, Guillerm, Guillerm, Boucher hag an dimezelle G. de Kermenguy, hag a zo e gwerz e Keriltud, 4, rue Algisiras, Brest.

20 real eo al leor p'her prener en ti ha 22 real p'her c'haser dre ar post d'ar prener.

Hadou potach ha brouskon, hadou bleuniou

Hadou dibabet eus ar gwella tiez

TI A. HUON

Savet e 1840

L. AUDREN, DEUT WAR E LERC'H

17, Straed Siam — BREST

Téleg. AUDREN-GRAINES-BREST

Téléph. 5-35

BINVIUO - PESKETA

KERDIN - SIFELL A BEP SEURD

Brezoneg en ti

TI A FIZIANS

R. C. Brest 49

“ L'ULMINUCINE MOREUL ”

est le dépuratif tonique idéal contre les humeurs, les vices du sang, glandes au cou, faiblesse, la toque des enfants.

Donne aux enfants ce teint clair et rose, indice de la santé.

Parfait pour les jeunes filles dans la période de transformation.

Indispensable aux personnes âgées qui se plaignent de fatigues, douleurs, retour d'âge.

35 ans de ventes toujours croissant sont la meilleure garantie de l'efficacité de ce produit qui a la faveur du public.

Mères de famille, ne vous inquiétez pas, tant que vous donnerez de l'Ulmucine à vos enfants, vous les mettrez à l'abri d'un grand nombre de maladies, c'est le meilleur préventif de la tuberculose.

Prix: Grand flacon: 29 francs;

Demi-flacon: 15 francs;

Petit flacon: 10 francs.

Si vous toussiez, prenez du *Sirope Celtique*, un de ceux qui sont le plus estimés. Prix: 12 francs.

POURQUOI ?

Ne jouissez-vous pas des joies artistiques mises à votre portée par la Science ?

Vous pouvez entendre chaque jour, chez vous, grâce à la T. S. F., des concerts, des conférences, des cours, des informations.

Demandez à la maison **RADIO-ART**, 14, Place de la Tour d'Auvergne, à Brest, et 32, rue Kéréon, à Quimper, une démonstration de ses appareils si simples, si faciles à manier.

Appareils *Radio-Art*, *Philips*, *Ducretet*, etc...
Phonos et disques des grandes marques *Columbia*, *Odéon*, *Polydor*, *Parlophone* etc...

YEC'HED ar VUGALE

Ar « SIROP FERET » a-enep an Doken

Graet gant louzaouennou hag a gaver er mor, ar sirop-man a ro nez hag a yac'ha ar gwad. Ouspenn m'en deus eur vlaz eus ar re wella, louzou all abet ne ro kement a nerz d'ar vugale hag heu.

« Ramplasi a c'hell ervat an emulsionou, an eol-moru, ar sirop Portal, ar sirop Raffort iodé, hag all... » Ar vertuz en deus da yac'haat ar gwad, ouspenn ar vertuz da zigas an nerz d'an izill, a zo penn-abeg ma n'her roer morse en aner d'ar vugale taget gant an doken, an trousklennou leaz, ar werbl, an doureier fall, droug-ar-roue, hag ar zempladurez a deu warlerc'h ar ruzel hag an dreo, etc.

En vente dans toutes les pharmacies.

Dépôt principal : **GRANDE PHARMACIE DU PROGRES**,
2, rue de Paris (au-dessus de l'Octroi), Brest.

TI KOZ L'OLLIÉROU

L'HOSTIS & JORDE

SUCESSEURS

18, 27, rue Louis-Pasteur, Brest

Pa ho pezo eun dra bennak da brena, dalc'hit sonj eo en hon ti e kavoc'h ato ar muia da joaz hag an d'essinjou nevesa e mouchouerou ha tavancherou brodet.

Seiz, mezer, ha danvez a bep seurt.

Dioc'h ar galite an ti-man a werz gwelloc'h-marc'had eget neus forz pehini all.

Eun eskompt a ugent real dre gant a vez roet e marc'hadourez ha dek dre dant d'ar familhou niverus diwar ziskouez o c'hartenn.

AU TIGRE ROYAL

FOURRURES & PELLETERIES

37, rue de Siam, BREST

Grand choix de Fourrures de toutes provenances

-- Transformations --

--- Réparations ---

PRIX MODÉRÉS

Prena a reer es-kriz, krec'hin lern, kaerelled-vras, lapined, gozed, pudasked, hag all..., ha paet e vezont prizioz mat.

Klenved ar c'henou hag an dent

A. LAPIQUONNE L. JÉZÉQUEL

SUCESSEUR DE

Tenner dent

Loret gant skol-vedesineres Paris

A denn an dent hep poan hag a laka dent nevez, war aour ha war gaoutchouk, hervez ar skouerlou diveza.
Gwarantisa a ra e labour.

RESEO A RA :

Bep Lun, e **LESNEVEN**, Hôtel Le Roux, ha bep Sadorn e **BRASPARTS** hag er **FAOU**. — Ar c'habinet a gonsultationou a zo digor e Brest, 4, passage St-Martin, aboue 9 eur betek kreteiz, ha da 2 eur betek 6 eur. Tél. 0-16

Feiz ha Breiz a zo pevar real ar pez

BREST, MOULEREZ AR SKRIDOU MAT, 4, STRAED AR C'HASTELL

Ar Merour : F. GEORGELIN.